

ULUSLARARASI DİL, EDEBİYAT VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI DERGİSİ		Cilt: 3, Sayı: 2, 2020
		Vol: 3, Issue: 2, 2020
		Sayfa – Page: 249-260
INTERNATIONAL JOURNAL OF LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE RESEARCHES		E-ISSN: 2667-4262
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ И КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ		

PLATONİK FORMLAR VE YABANCILAŞMA: THOMAS MANN'IN *BÜYÜLÜ DAĞ*'INA ANALİTİK BİR BAKIŞ

PLATONIC FORMS AND ALIENATION: AN ANALYSIS FROM THE *MAGIC MOUNTAIN* BY THOMAS MANN

Fatma DORE*

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
<p> Geliş: 15.09.2020</p> <p> Kabul: 20.12.2020</p>	<p>Bu çalışma Platon'un form/idea kavramına ve bunun Feuerbachçı eleştiri üzerinden yabancılaştırıcı imkânına bakmaktadır. Söz konusu inceleme ve eleştiri Thomas Mann'ın <i>Büyülü Dağ</i> adlı eserindeki “Vaftiz Çanağı – İki Biçimiyle Büyükbaba” isimli bölüm bağlamında yapılmaktadır. Bu bölümün odaklandığı konu, romanın kahramanı Hans Castorp'a ait, büyükbabası Hans Lorenz Castorp'un gerçek fiziksel boyutuyla resmedildiği bir portredir. Hamburg'un önemli simalarından biri olan senatör Hans Lorenz, çocukluğunda yetim ve öksüz kalan Hans Castorp'un büyütülmesinde kritik bir rol oynamış, ancak kısa bir süre sonra ölmüştür. Portrenin kendisi Platon'un formlarını andırmaktadır. Romanda, Castorp için büyükbabasının "saf ve hakiki biçim"i olarak betimlenen portre, "gündelik" büyükbabayla kıyaslandığında onun kusursuz bir formu gibidir. Platon'a göre, her şeyin ideal biçimi onun hakiki formu olup, realist bir materyalist için gerçekliğin aslı olan maddi nesnelere de, bu formların yalnızca zayıf birer kopyasıdır. Böyle bir materyalist bakış açısının zıddı olarak, Platon'un kusursuz formlar öğretisinde nihai gerçeklik, algılanan maddi dünyanın dışında/ötesinde bir alana konumlanmaktadır. Bu çalışmada, materyalist Feuerbach'ın eleştirel yaklaşımı üzerinden Platoncu öğretinin ters çevrilmesiyle, bahsi geçen portrenin potansiyel olarak yabancılaştırıcı gücü olduğu gösterilmektedir. <i>Büyülü Dağ</i>'daki portre, gerçek büyükbabasının hafızasındaki anlamını yitirmesi ve ona yabancılaştırması bakımından Castorp'ta da benzer bir etkiye sahiptir.</p>
<p>Anahtar Kelimeler:</p> <p><i>Platon,</i> <i>Formlar Kuramı,</i> <i>Genç Hegelciler,</i> <i>Ludwig Feuerbach,</i> <i>Felsefi Yabancılaşma,</i> <i>Thomas Mann.</i></p>	
<p>Araştırma Makalesi</p>	

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p> Received: 15.09.2020</p> <p> Accepted: 20.12.2020</p>	<p>This paper examines the concept of the Platonic form and through a critique of Ludwig Feuerbach demonstrate its alienating potential. This examination and critique is made within the context of a section called “of The Christening Basin, and of Grandfather in His Two-fold Guise” of the novel <i>The Magic Mountain</i> by Thomas Mann. The focus of that section is on a life-size portrait belonging to the protagonist of the novel, Hans Castorp. The portrait is of his paternal grandfather, Hans Lorenz Castorp, a principal citizen of Hamburg who had played a key role in the orphaned upbringing of Castorp until his own death. The portrait itself is analogous to a Platonic form. It is described in the novel as being for Castorp the “pure and genuine form” of his grandfather contrasted with which “the everyday” grandfather is “merely subsidiary.” For Plato, the ideal form of anything is its real type whereas what to a direct realist materialist would be a real object is merely for Plato a poor copy of it. Being the inversion of such a materialist perspective, the doctrine of Plato of ideal forms places ultimate reality outside of sense perception and the material world. By using the critique of the materialist Feuerbach, however, it can be shown that the Platonic doctrine is potentially alienating in its inversion. The portrait in <i>The Magic Mountain</i> has a similar affect on Castorp in that it displaces the significance of his actual grandfather in his memory and as such effectively alienates him in his remembrance of him.</p>
<p>Keywords:</p> <p><i>Plato,</i> <i>Theory of Forms,</i> <i>Young Hegelians,</i> <i>Ludwig Feuerbach,</i> <i>Philosophical Alienation,</i> <i>Thomas Mann.</i></p>	
<p>Research Article</p>	

* Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Afyon / Türkiye, E-mail: dorefatma@aku.edu.tr.

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2804-4489>.

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz / To cite this article (APA):

Dore, Fatma (2020). “Platonik Formlar ve Yabancılaşma: Thomas Mann'ın *Büyülü Dağ*'ına Analitik Bir Bakış”. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD)*, 3 (2): 249-260. DOI: <http://dx.doi.org/10.37999/udekad.795618>.

Extended Abstract

This paper examines the concept of the Platonic form and uses a critique developed by Ludwig Feuerbach in order to demonstrate how this concept can be a cause of alienation. This examination and critique is made within the context of a specific section of the 1924 novel *The Magic Mountain* by Thomas Mann. The specific section of this masterpiece is the opening part of the second chapter and the focus within this section is on a portrait belonging to the protagonist of the novel, Hans Castorp. The portrait is of his paternal grandfather, Hans Lorenz Castorp. In this section of the novel, the childhood of the younger Castorp is delved into.

Central to the childhood memories of Castorp are neither his father nor his mother, who are depicted as “barely known” by him as they have died when he was young, but rather the aforementioned Hans Lorenz Castorp, who had raised him as an orphan for the following year and a half until he himself died in his advanced age. This Castorp senior is depicted as having been a key citizen of the city of Hamburg as one of its senators. Nevertheless, the image of his grandfather as he was is overshadowed by the aforementioned work of art. This painting, a life-size portrait still owned by the younger Castorp, is of his grandfather and is described in the novel as being “a capital painting, by an artist of some note”. More significantly for the subject of his paper is that it is also described as being “far finer and truer” than “the old man’s everyday appearance”, and the appearance of Castorp senior in the portrait is also described as being “his real and authentic one”. It is even described in the novel itself as being for the younger Castorp the “pure and genuine form” of his grandfather contrasted with which “the everyday” grandfather is “merely subsidiary”.

This paper then shows that the portrait manifests an idealized conception of man such as belongs to the doctrine of the Forms of the ancient Greek philosopher Plato for whom the ideal form of anything is its real type and outside of sense perception and the material world. whereas what to a direct realist materialist would be a real object is merely for Plato a poor copy of it. This paper proves that although Plato himself would not regard an art work as being analogous to a Form, an art work may indeed fulfil the essential elements of one.

Then this paper also reveals that the modern British philosopher Iris Murdoch draws upon Plato and positively regards such an idealized concept of man as providing aspirations in virtue for human beings. Nevertheless, this paper then uses the insight of Feuerbach to demonstrate that idealized Forms of man can, on the contrary, create debilitating alienation. It provides evidence for this insight of Feuerbach by demonstrating that in *The Magic Mountain* the idealized portrait of Hans Lorenz Castorp has exactly this potential effect on the young Hans Castorp. It shows that the idealized portrait displaces the significance of his actual grandfather in his memory and as such alienates him in the remembrance of his forebear as well as providing an unreachable model that can compound this alienation by damaging self-esteem.

Giriş

Derek van Abbe (1953: 76), “[o]n dokuzuncu yüzyılda felsefe dünyasının, rakipsiz olarak Alman hakimiyetinde” olduğunu ileri sürmüştür. Gerçekte bu iddiası için iyi bir dayanağı var. Nitekim bu yüzyılın ilk on yılı, Walter Arnold Kauffman’ın (1961: 415), “ekseriya en büyük modern filozof olarak kabul edildiğini” belirttiği Immanuel Kant’ın ölümüyle damgalanmıştır. Ayriyeten bu yüzyıl, Freifeld vd.nin (1998) “modernitenin eleştirmeni ve müjdecisi” olarak niteledikleri Friedrich Nietzsche’nin ölümü ile sona ermektedir.

Kant’la ilgili Kauffman (1961: 415) ayrıca, “etkisinin muazzam olduğu”nun altını çizer. Gerçekten de on dokuzuncu yüzyılın, eğer Kant felsefenin pınar başı olarak durmasaydı, Alman yüzyılı olması pek olası değildi. Dahası, Kant olmasaydı, Alman felsefesi bu yüz yıllık dönemde muhtemelen çok farklı bir şekilde gelişirdi. On dokuzuncu yüzyılın Kant sonrası en önemli üç Alman filozofu ise Hegel, Karl Marx ve yukarıda bahsi geçen Nietzsche’dir ve hepsi de Kant’ın mirasını paylaşır. Bu miras, biri Arthur Schopenhauer’dan Nietzsche’ye, diğeri ise Hegel ve Marx’tan geçen iki yola ayrılabilir. Bu ikinci yolda, Hegel ve Marx arasında duran ancak genellikle daha az bilinen filozof Ludwig Feuerbach vardır.

Bu ortak mirastan bekleneceği gibi, hem Hegel hem de Marx ile belirli bakış açılarını paylaşan Feuerbach'ın kilit kavramlarından biri yabancılaşmadır. Bu makale, Feuerbach'ın yabancılaşma konusundaki görüşünü, Thomas Mann'ın 1924 tarihli romanı *Büyülü Dağ*'ın bir bölümüne uygulayarak insanın idealleştirilmiş bir kavrayışının nasıl yabancılaştırdığını göstermede kullanacaktır. Mann, romanının bu bölümünde, kahramanı Hans Castorp'a ait bir portreyi ele almaktadır. Portre, baba tarafından büyükbabası Hans Lorenz Castorp'a aittir. Bu yazı, portrenin antik Yunan filozofu Platon'un Formlar öğretisindeki gibi ideal bir insan anlayışı sergilediğini gösterecektir. Makalede ayrıca, bir diğer modern düşünür olan İngiliz filozof Iris Murdoch'un Platon'un yolunu tuttuğu ve böylesine idealize edilmiş bir insan fikrinin bireylerde yönelme isteği uyandıracağı yönlü görüşüne bakılacaktır. Ancak bu, idealleştirilmiş insan formunun zaafa uğratan bir yabancılaşma yarattığına inanan Feuerbach'ın düşüncesini daha anlaşılır kılmak için yapılacaktır. Hans Lorenz Castorp'un idealleştirilmiş portresinin genç Hans Castorp üzerinde tam olarak bu potansiyel etkiye sahip olduğu gösterilerek Feuerbach'ın bu görüşü kanıtlanacaktır. İdealize edilmiş portrenin, gerçek büyükbabasının hafızasındaki anlamını değiştirdiği, dolayısıyla onu akrabasının anısına yabancılaştırdığı ve bu yabancılaşmanın, ulaşılamayan bir model yarattığı için benlik saygısına zarar verebileceği ileri sürülecektir.

Büyülü Dağ ve Portre

Bunun için öncelikle, *Büyülü Dağ*'ın bu makalenin odağına alınan “Vaftiz Çanağı - İki Biçimiyle Büyükbaba” başlıklı bölümünün, çalışmada baş vurulacak felsefi kavramlarla incelenmesi için uygun bir bağlama oturtulması gerekir. Mann'ın romanında Hans Lorenz Castorp, Hans Castorp'un gençliğinde oldukça baskın bir figürdür. Romanda (Mann 2011: 36), Hans Castorp'un “[g]enç bir adam olduğu zaman düşündüğünde, büyükbabasının imgesinin, anne ve babasınınkinden çok daha belirgin ve çok daha anlamlı ve derin izler bırakmış olduğunun farkına varmış” olduğu ifade edilmektedir. Dahası, gerçek eviyle ilgili anılarının çok silik olduğu, anne ve babasını hemen hemen hiç tanımadığı ve bunun muhtemelen daha beş ve yedi yaşlarındayken her ikisini de art arda kaybetmesinden kaynaklandığı belirtilmekte; oysa asıl nedenin onlardaki karakter zayıflığı olduğu ima edilmektedir. Nitekim Hans'ın babası Hermann Castorp'un “*dayanıklı bir adam olmadığı*” vurgulanan eserde, her iki ebeveynin kaybı “kabristanı boylama” şeklinde betimlenmektedir (Mann 2011: 31). Anlaşılmaktadır ki, Mann, onların oğullarının hayatı üzerinde neredeyse hiç etkileri olmadığını vurgulamak istiyor.

Gerçekten de Hans Lorenz Castorp, Hermann Castorp ile tam bir tezat oluşturmaktadır. Romanda, “*Hans Lorenz Castorp da zatürreeden gitti ama oğlunun tersine o, devrilmesi zor bir ağaç gibi yaşama iyice kök salmış biriydi*” sözleriyle bu tip farklılığına dikkat çekilmektedir (Mann 2011: 32). Kaldı ki, büyükbaba da, Hans daha dokuz yaşına gelmeden önce ölür, dolayısıyla Hans Lorenz Castorp'un canlı anılarıyla karşılaştırıldığında ebeveynlerini pek hatırlamamasında mesele çocukluk anısı olamaz. Bilakis, Hans Castorp'un büyükbabası hakkında sahip olduğu çok daha belirgin hatırlama “*büyükbabanın, tartışmasız ailenin en önemli ve renkli kişiliğine sahip olması*” şeklinde sunulmaktadır (Mann 2011: 36). Ayrıca yetim kaldıktan sonra Hans Castorp'un, büyükbabası ölene dek yanında geçirdiği bir buçuk yıl da söz konusudur (Mann 2011: 32).

Hans Lorenz Castorp romanda asilzade bir figür olarak tasvir edilir. Hizmetçisi yaşlı Fiete'ye “sen” diye hitap eder, yanı sıra “depo işçileri, postacılar, arabacılar ya da hizmetliler”i içeren diğer sıradan insanlarla da şive ile konuşur (Mann 2011: 32). Yanı sıra, çok katı

geleneksel düşüncelere sahiptir; değişime teslim olmayı kesinlikle reddeder ve bunu sembolik olarak, Almanya'da artık Hans Castorp'un gençliğinde kullanılmayan son derece resmi bir tarzda giyinerek gösterir (Mann 2011: 33). Romanda (Mann 2011: 36), Hans Lorenz Castorp'un kişiliğinin ve inandığı şeylerin, o henüz ölmemiş olsa da modasının çoktan geçtiğine dikkat çekilmektedir. Hans Lorenz Castorp, genç Hans Castorp için ilham verici bir figürdür.¹ Çocukluğunda, “açıklanmayan ve bu nedenle eleştirel olmayan olumlu muhakemeler geliştirir” (Mann 2011: 37). Çocuk Hans Castorp, büyükbabası gibi olmak ister. Bu, birlikte geçirdikleri yemek saatleriyle ilgili bir paragrafta açıkça görülebilir: “[Hans Castorp] büyükbabasının ellerinin çatalın ucuna birkaç deneyimli hareketle bir parça et, sebze ya da patates takışını ve onu başını biraz öne eğerek ağzına götürüşünü izlerdi. Sonra kendi beceriksiz ellerine bakar ve onların, bir gün büyükbabası kadar rahat çatal bıçak kullanma yetisine sahip olacaklarını düşünürdü” (Mann 2011: 32-33).

Hans Castorp'un büyükbabasına ait çocukluk formları, “daha sonraları yaşamaya devam eden, tartışmaya ve irdelemelere açık olmayan, ama hepsi mükemmel bilinçli anılara dönmüşen” unsurlar olarak tanımlanmaktadır (Mann 2011: 37).

Bununla birlikte ki bu nokta bu makalede yapılan argümanın merkezinde yer alır, Castorp'un büyükbabasına ilişkin taşıdığı imge, gerçekte senator olan büyükbabasıyla birlikte yaşadığı yaşam anılarından devşirilmiş bir imge değildir. Bu husus, romanda şöyle ifade edilir:

Yedi yaşındaki çocuk Hans Castorp'un zihninde ve ergin Hans Castorp'un anılarında, büyükbabasının görünüşü ne önemli ne de gerçektir. Önemli gerçek çok daha farklıydı ve günlük görünüşünden çok daha yakışıklı ve inandırıcıydı. O gerçeği, bir zamanlar Hans Castorp'un annesinin ve babasının evinde asılı duran, sonra da onunla birlikte büyükbabasının evine taşınan ve oturma odasındaki büyük kırmızı ipek divanın üzerine asılan boy resminde görebilirdiniz (Mann 2011: 38).

Resmin kendisi, “[t]anımlı bir sanatçının, eski ustalara özgü kusursuz bir stil sergilediği -resimdeki de bunu kanıtıyor- mükemmel bir tabloydu ve görenlerde, İspanyol, Hollanda ve son dönem Ortaçağ imgeleri çağrıştıyordu” şeklinde tasvir edilmektedir (Mann 2011: 38). Mann, tasvire şöyle devam eder:

“Resimde Hans Lorenz Castorp kent meclisinin bir üyesi olarak resmi giysisi içinde görünüyordu; yitip giden yüzyılın ciddi, hatta Tanrısal denebilecek bu giysilerini, vatandaşlar daha sonraki dönemlere onur ya da gösteriş için olsa da taşımışlar ve görkemli törenlerde geçmişi hal, hali de geçmiş yapmak, saygıdeğer resmi imzalarının güvenilirliğini kanıtlamak ve her şeyin durağan bir kalıcılığı olduğunu göstermek için giymişlerdir” (2011: 39).

Bu “tam boy” resimde, Senatör Castorp'la temsil edilen ataerkil gelenekçi poz, “üzerinde kenarlarına kürk geçmiş, siyah cüppemsi bir redingot vardı ve neredeyse yere kadar inen ceket” yanı sıra “ellerini boğumlarına dek örten dantel manşetler”le verilmektedir. Ayrıca “gümüş tokalı ayakkabı” giydiği, boynunda “öne doğru kaymış ama kenarları havaya kalkmış kolalı bol firfırlı geniş yakalık” ve yetmiyormuş gibi bunun altından sarkan “patiskadan pileli bir göğüslük ve bir yelek”, ilaveten, kolunun altına sıkıştırılmış “geniş kenarlı, tepesine doğru

¹ Eva Wessell (2004: 140), “Hans Castorp and Germany” adlı yazısında, Hans Castorp için “Almanya'nın kendisini temsil etmeye başladığını” belirtir.

eskiliği azalan eski moda bir şapka” ile tablo detaylı bir şekilde anlatılmaktadır (Mann 2011: 38-39).

Platon’un Formlar Teorisi

Şimdi, böylesine etkileyici bir tasvirin bir insan Form’u olarak nasıl işlev gördüğü gösterilecektir. Bunun için ilk olarak genel anlamda Platonik Formlara bakmak gerekir. Michael Huemer’in (2016: 11) belirttiği gibi “*Platon’un en iyi bilinen teorisi, Formlar Teorisi’dir*” ve Platon’un düşüncesinin merkezinde olan bu Formlar, bir “*fiziksel olmayan, soyut nesnelere alanı*” oluştururlar. David J. Melling (1990: 97), söz konusu öğretiyi anlaşılır ve sistematik bir şekilde özetler. Bu makaledeki tartışma bağlamında bu öğretinin, Melling’in de işaret ettiği, dört önemli noktası vardır: Birincisi, “[*h*]akikat duyular tarafından kavranamaz; yalnızca akıl yürütme süreci ile kavranabilir”. İkincisi, “[*d*]uyusal deneyim dünyası, maddi dünyada mükemmel bir tezahürü olmayan hakikatlerin benzerliklerini içerir.” Üçüncüsü, “*Hakikatler (...) ebedi ve değişmezdir*”. Dördüncüsü ise, “[*b*]u sonsuz hakikatler, duyular dünyasındaki örneklerin benzedikleri ve kendilerinden pay aldıkları Formlar veya İdealar’dır”.

Yukarıdaki hususlar, bir Form ile onun duyusal dünyadaki tezahürüyle ilişkisinin bir eşitlik içermediğini göstermektedir. Form, asıl hakikattir ve tezahürü onun kötü bir kopyasıdır. Melling’in (1990: 102) ifadeleriyle açıklanırsa, “*X idesinin bir görüntüsü*” hakiki form olup, türev ve kusurlu olan ise “*X-lik’in bir örneği olarak nesne*”dir. Huemer (2016: 12), bir örnekle konuyu daha anlaşılır kılar: “*Daire Formu, fiziksel olmayan bir alemde var olan mükemmel bir dairedir,*” bunun aksine “*fiziksel, gözlemlenebilir dünyadaki tüm daireler, Daire Formu’nun kusurlu yaklaşık-benzerleridir*”.

Platon, *Phaidon* adlı diyalogunda (2012: 65), “*her bir şeyin özü*”nün duyularla kavranmadığı fikrini ortaya koyar. Aksine, bu “*tek tek varolanlardaki en gerçek şey*”i, yani “*her bir şeyi o şey yapan öz*”leri, ancak “*kendisini düşünmeye olanca titizliğiyle hazırlamış*” bir kişinin bilmeye en yakın kişi olacağını savunur. *Phaidon*’da bu konudaki sözlerine şöyle devam eder:

“Bu işi kusursuzca yapacak kişi, her bir varolana mümkün olduğunca sırf düşünce yoluyla yaklaşan, düşünürken görme duyusuna başvurmayan ya da akıl yürütmeyi başka hiçbir duyunun peşi sıra sürüklemeyen, tam tersine saf, kendinde düşünceyi kullanarak varolanların her birini kendinde ve saf hallerinde yakalamaya çalışan kişi olsa gerek; peki bu kişi, refakati ruhu altüst ederek onun hakikati ve akli başındalığı elde etmesini engelleyen gözlerden, kulaklardan, hatta neredeyse tüm bedenden olabildiğince uzak duran kişi değil midir?” (2012: 65).

Platon’a göre ancak arınmış felsefi nazara sahip filozoflar Formlara, dolayısıyla insanlık Formuna da ulaşabilir. Huemer’in (2016: 12) da belirttiği üzere, Platon için “*ıpkı Dairesellik Formunun mükemmel bir daire olması gibi, İnsanlık Formu da mükemmel bir insan anlamına gelir*”. Fiziksel dünyada var olan gerçek insan ise, İnsanlık Formunun kötü bir yansımasıdır. Özetle, İnsanlık Formu, pek etkileyici olmayan gerçek insana karşı ideal insandır.

Bu makaledeki tartışmanın önemli noktalarından biri, Hans Lorenz Castorp’un portresiyle Platonik İnsanlık Formu arasında bir analogi kurulmasıdır. Kuşkusuz bu noktada bir eleştiri öne sürülebilir. Zira en katı anlamda Platonik Formlar ve sanat eserleri birbirinden çok farklıdır. Yukarıda değinildiği gibi insan kavramı, İnsanlık Formunun ve yaşantı dünyasında tezahür eden öteki herhangi bir kavram da kendi Formundan daha düşük seviyede olan dünyevi

kötü bir kopyadır. Platon için bu daha düşük olma ilişkisi sanat eserlerinde de söz konudur. Sanatçılar, gördüklerini tasvir etmekle, aslında Formların zayıf kopyalarını yapmaktadırlar. Böylece Heather Widdows'un (2005: 120) özetlediği gibi, sanat eserlerinde “*gerçeklikten üçüncü [kez] uzaklaşma*” söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte, aşağıda gösterileceği gibi, bir sanat eseri, bir Formun yukarıda ortaya konan temel öğelerini karşılayabilir. Dolayısıyla, Platon sanat eserlerine pek değer biçmese bile, bunlar özlerinde Formlara benzediklerinden onun felsefesini eleştirmek için kullanılabilirler. Bu durum, Hans Castorp'un anısında oynadığı rol bakımından Platonik bir formdan pek de farklı olmadığı hasebiyle Senatör'ün portresi için kesinlikle geçerlidir.

Çünkü bahsi geçen portre, özünde Platonik bir Formda bulunan temel unsurları içermektedir. Formların görme ile kavranamaması, bir portre ile bir Form arasında kurulabilecek bir analogiyi yadsımaya neden değildir. Nitekim Formlar nihayetinde kavranılmaktadırlar, yani bir Form zihinle ve bir portre de görmeye kavransa bile bu yine de bir kavrayış durumudur. Bu minvalde, Melling'in benzerlikle ilgili ikinci noktasını, portre meselesinde fizik ötesi ile fiziksel gerçeklik arasındaki ilişkiyi kurmada, sonsuzluk ve pay almayla bağlantılı üçüncü ve dördüncü noktalarıyla birlikte ele almak gerekir. Öncelikle, Melling, Formların “*ebedi ve değişmez*” olduklarını belirtir. Bir şahsın görüntüsünü elde edip onu değiştirmeden muhafaza etmek anlamında bir portre, bu açıdan bir Form ile aynı olmaktadır. İkinci ve daha önemli bir nokta, bir Formun, fiziksel tezahürü yalnızca kusurlu bir türev olan bir şeyin gerçek ve mükemmel “*idesi*” olarak kabul edilmesidir. Böyle bir anlayış, Hans Castorp'un portreye bakışıyla uyumludur. Gerçekten de romanda (Mann 2011: 39) Hans Castorp'un portreye bakışı analitik yöntemle incelenirken “*kusurlu diyebileceğimiz günlük geçici uyarlamasından çok daha asıl ve gerçek büyükbabası olarak algılamaktan kendini alamıyordu*” denmektedir.

Bundan başka, metinde (Mann 2011: 39), Hans Castorp'a göre tablonun “*büyükbabanın saf ve gerçek doğası*”nı temsil ettiği, buna karşılık, Senatör Castorp'un günlük yaşamdaki görünümünün “*aykırılıklar ve gariplikler, kusurlar ve beceriksiz uygulamalar*”ın bir hasılası olduğu vurgulanmaktadır.

Hans Lorenz Castorp'un portresinin, Hans Castorp için özünde Platonik bir Form olduğu tespit edildikten sonra, felsefe tarihinde etkili olmakla birlikte Formlar öğretisinin Platon'un sunduğu şekliyle geniş çaplı kabul görmediği belirtilmelidir. Platon'un en ünlü öğrencisi Aristoteles bile, Formlar öğretisini en azından hocasının onları anladığı anlamda reddeder. Dahası, doğaüstü kusursuzluğa yönelik herhangi bir eğilim, ürünlerinden birinin *Büyülü Dağ* olduğu modern düşüncede, antik dünyadakine nazaran daha az kabul edilebilir olmuştur. Öte yandan, Formlar teorisinin arkasındaki ilke yani kusursuzluk ilkesine, Thomas Mann ve onunla aynı yüzyılda yaşamış olan Iris Murdoch gibi bazı saygın yazar ve filozoflar tarafından çok büyük değer biçilmiştir. Bu bağlamda, Feuerbach'ın bir insan Formunun yabancılaştırıcı etkisini vurguladığı eleştirisine geçmeden önce, Murdoch'ta Formların bilakis olumlu olduğu görüşüne kısaca bakmak, bir karşılaştırma açısından faydalı olacaktır.

Iris Murdoch'ta Platonik Formların Mükemmelleştirme Potansiyeli

Murdoch, *İyinin Egemenliği* adlı eserinde (2015: 84), “*aynı bakışta kesiştiğim filozof*” sözleriyle Platoncu olduğunu beyan eder. Ancak Heather Widdows'un (2005: 65) ‘Murdoch Platonculuğu’ olarak dile getirdiği tanımlama, Murdoch'un Formları doğaüstü gerçekler olarak

kabul eden antik dünya anlayışı içinde olduğu anlamına gelmemektedir. Bilakis, ahlakî bir yönlendirici tanımayan ve dünyayı “öylesine amaçsız, kesin olmayan” bir şey olarak tanımlayan Murdoch (2015: 104), hatta aynı eserinde (s. 82) “tanrı diye bir şey yoktur” diye iddia ederken, Feuerbach’tan daha az ateist değildir. Bununla beraber, Iris Murdoch’a (2015: 98) göre bir form, “bir metafor, ama çok önemli bir metafor”dur, çünkü arzu uyandırır. Murdoch (2015: 37) için kusursuzluk kavramı, hatalı insanoğlunu ahlakî bir yaşama yönlendirme etkisine sahiptir, bu minvalde ahlak alanında bir formun, sadece bir terim olsa da, “somut tümeller olarak ele alınma[sı gerekir]”. Zira kusursuzluk idesi, “iyiliği gerçekleştirmek için gerekli olan esin kaynağını, kendi sınırlarımızla gerçekleşen edinimlerimizdeki gerçekçi bakışla birleştirerek” bireye yardımcı olur, çünkü “[k]usursuz ol ifadesi burada hepimizin hassasiyetini oluşturan” bir yerdedir (Murdoch 2015: 97).

Bu yaklaşım, Widdows’un (2005: 62) “Murdoch için (tıpkı Platon için olduğu gibi) ahlak, merkezî, temel ve kaçınılmaz[dır]” ifadeleriyle daha iyi anlaşılır. Zira “ahlak düşüncesinin temel amacı salt eylemden oluşmaz” diyen Murdoch’un (2015: 77, 88) yaklaşımı dönüştürücü bir yaklaşım olup, bu doğrultuda ahlakın temel sorusunu da şöyle belirlemektedir: “Kendimizi nasıl daha iyiye götürebiliriz?” Dolayısıyla Murdoch için, bireylerin daha iyi birer insan olabilmeleri ve bu amaca yönelik alışkanlıklar kazanabilmeleri için dikkatlerini kendi bencilliklerinden uzaklaştıracak bir şeye ihtiyaçları vardır. Bu şey kusursuzluk fikridir. Murdoch (2015: 107) için bu ideal o kadar güçlü bir enerjidir ki, psikolojik olarak bireye kendini çok iyi hissettirir çünkü “ona yüzünü dönmesiyle birlikte, ruhun o en yüce noktasındaki ışıklar parıldamaya başlar”.

Murdoch için ideal, bireyde pozitif yöne meyiletme isteği uyandırdığı için olumludur. Widdows’un (2005: 78) sözleriyle, “kusursuzluk, ilham vericidir ve (...) sınırlarımızı genişletme arzusu uyandırır”. Bu nedenle, birey dikkatini doğru yöne çevirerek kusursuzluk seviyesine ulaşmasa bile, kendini ahlaklı biri ve mükemmel olmasa bile daha iyi bir insan haline getirecektir. Ayrıca ideal, ulaşılmaz bir şey olduğundan, bireyin hayatında daha iyi olmak için kendisine yöneleceği ve hep ufukta kalacak olsa bile ona meyleden yaklaşımlar geliştireceği sabit bir yıldız olarak kalır. Bu nedenle ideal, “sınırsız biçimde öğrenilen” (Murdoch 2015: 37, 47) bir kavram olmaktadır ve hiçbir şekilde ani değişiklikler beklenmemelidir. “Ahlakî değişim yavaş yavaş gerçekleşir” diyen Iris Murdoch (2015: 31-2), ayrıca “kusursuzluk fikri olan ilerleme fikri” sayesinde ahlakî davranışın, endi içinde “gerekli bir hatalılık”² içerse de, “ileri götüren, son derece geliştirilebilir bir şey” olduğunun da altını çizer.

Böylece, bir mükemmelliyet formu öğretisinin, gerek Platonik anlamda doktrinel olarak gerekse Murdoch’un uyarlamasıyla harekete geçirici, istek uyandırıcı anlamda pratik yönüyle kabul edilsin, insanın ahlakî gelişimi için büyük önem taşıdığı düşünülebilir. Bu perspektiften olumlu bir öğretilerdir. Bununla birlikte, bu hususta alternatif bir bakış açısından da söz edilebilir. Bu alternatif görüş, bir idealin öğretisini yabancılaşma olarak görüp, onu insanlık için zararlı bir düşünce şeklinde işler. Böyle bir bakış, Feuerbach’ın felsefi yaklaşımında görülebilir. Ayrıca *Büyülü Dağ*’ın Senatör portresi ile ilgili bölümünde örtük olarak var olduğu iddia edilebilir. Bunu göstermek için, doğal olarak önce Feuerbach’ın felsefi bakış açısına bakmak gerekir.

² Kullanılan çeviride “hatasızlık”ı sözcüğü, Murdoch’un orijinal eserinde “hatalılık (fallibility)” olarak geçtiğinden “hatalılık” olarak değiştirildi. Zira filozofun argümanı açısından da ikincisi anlamlıdır. Bu konuda karşılaştırma için bkz. (Murdoch 1971: 23).

Ludwig Feuerbach'ta İdealleştirmenin Yabancılaştırıcı Etkisi

Feuerbach, insanın, kendisinden kusursuz bir formu nasıl soyutlayıp çıkardığını açıklar. İnsanda iki yaşam kabul ederek, “*insanın bir iç ve bir dış yaşamı*” olduğunu söyleyen Feuerbach (2008: 36), daha sonra bunlardan birincisini “iç yaşamı kendi cinsiyle, kendi özünüyle ilişki içindeki yaşamdır” şeklinde izah eder. Yani insanın iç yaşamı, bireysel kişiliğinden farklı olarak, türe dair olanla ilişkisi olan yaşamdır. Buna göre kişi hem bir birey hem de daha büyük bir bütünün parçası olduğunun bilincindedir. Feuerbach, bunu şöyle ifade eder: “*İnsan kendidir, aynı zamanda Ben ve Sen'dir; o kendini başkasının yerine koyabilir, yalnız bireyselliği değil cinsi, özü kendi nesnesi olduğu içindir bu*”.

Birey, insanlığının yüceliğini, sınırlı ölümlü varlığından ziyade türlerde bulur. Birey, tanım gereği zamanla sınırlandırılmayan veya kendisini sarıp sarmalayan zayıflıklara yönelmeyen ideal bir insan formunu soyutlarken, kendisinin de parçası olduğunu hissettiği arınmış bir kavram yaratır. Bu soyutlanmış doğa, “sonsuz” olduğu için daha yüksektir ve dolayısıyla bireyin “sonlu ve sınırlı” olan daha düşük doğasıyla tam bir tezat teşkil eder. “[S]onsuzluk bilinci, bilincin sonsuzluğuna ilişkin bilinçten başka bir şey değildir” diyen Feuerbach (2008: 36-37), soyutlama yoluyla “sonsuz doğa” yarattığını ima ettiği bireyin, bilinçli özne olarak, sonsuzun bilincinde kendi doğasının sonsuzluğuna sahip olduğunu” iddia eder.

Bununla birlikte, birey ve soyutlaması arasındaki ilişki bir yabancılaşmaya yol açar. Feuerbach (2008: 106), “[i]nsan için özel değeri olan, eksiksiz, mükemmel sayılan şey, onun gerçekten hoşlandığı şey”in, kendisinden soyutladığı şey olduğunu düşünür. Bu nedenle, insanın soyutlanmış formunun bireyin kusursuz olarak gördüğü her şeyi içerdiğinden, bir kıyaslama durumunda kişinin kendini mutlaka onun daha aşağısında gördüğünü belirtir. Feuerbach'a (2008: 107) göre birey, soyutlama suretiyle kendini, kendi dışında nesne olarak ve aynı zamanda kendi üzerine koyarak, içinde bir resmi itaat ilişkisi tanıdığı biçimsel bir hiyerarşi ilişkisine dahil eder. Bundan başka, soyutlama ne kadar kusursuz olursa, gerçek birey ile soyutlaması arasındaki uçurum da o kadar büyük olur ve bu yüzden yabancılaşma da o derece büyük olur. Peter Singer (1992: 384), Feuerbach için “[b]ilgelik, sevgi ve yardımseverlik” gibi “*insan türüne ait [olumlu] nitelikler*”in daha büyük bir doğaüstü “*arındırılmış form*”da dışsallaştırıldığında, meydana gelen şeyi şöyle formüle eder: “*Kavramımızı ne kadar zenginleştirirsek [eşzamanlı olarak] kendimizi o kadar zayıflatırız*”.

Yabancılaşma hali istenmeyen bir durum olduğundan, Feuerbach, insanın bir soyutlama yoluyla idealize edilmesine kapı aralayan felsefeleri ve dinleri hedefe koyar. İnsanî olarak gördüğü niteliklerin, düşünsel ya da doğaüstü kavramlarda dışsallaştırılmasının türümüze zarar verdiğini ileri sürer. Bu bağlamda Hıristiyanlığı ve Hegelciliği şiddetle eleştirir. Singer'ın (1992: 385), işaret ettiği üzere, Feuerbach için “*insanlığın özünü insanın dışına yerleştiren*” herhangi bir doktrin “*insanlığı kendisinden uzaklaştırmaya hizmet eder*”.

Feuerbach'ın karşı koyduğu Hegelci düşünce, nihai hakikat meselesinde Platoncu felsefeye çok benziyordu. Singer'ın bu konudaki analizi şöyledir: “*Hegel ve Alman idealist okulun diğer filozofları Ruh, Akıl, Tanrı, Mutlak, Sonsuz, vb. gibi kavramları nihai gerçek, sıradan insanlarla hayvanlar, masalar, çubuklar, taş ve sonlu, maddi dünyanın geri kalanını ise, manevi dünyanın sınırlanmış ve kusurlu birer tezahürü olarak görürler*” (1992: 385).

Feuerbach (PTRP³. 4 - orijinal italik), Hegelciliği, aslında hiçbir şeyle ilgisi olmayan bir soyutlama üzerine kurulmuş devasa bir yapı olarak görmektedir. Bu konuda şunları söyler: “Hegelci *Mantık*’ın özü, doğanın ve insanın özüdür, ancak kendisi özsüz, doğasız ve insansızdır”.

Gelgelelim, Feuerbach için bu yabancılaşma durumundan kaçınmak mümkündür. Bunu yapmanın yolu ise, durumsal gerçek dediği şeyin tanınması, yani bireyin gerçek olduğu ve soyutlamasının ise yalnızca bir soyutlama olduğunun kabul edilmesidir. Veyahut, Feuerbach’ın yaptığı gibi, felsefesinin merkezine düşünceyi değil de insanı koymaktır. Bu, felsefenin görevidir, zira felsefenin bir şeyi gerçekte ne ise o olarak göstermesi gerekir. Feuerbach’ın (PTRP. 3 - orijinal italik) sözleriyle “[f]elsefe, *nedir*’in bilgisidir. Şeyler ve özler, *oldukları gibi* düşünülmeli ve bilinmelidir – bu, felsefenin en yüksek yasası, en birinci görevidir”. Singer’ın (1992: 385) işaret ettiği gibi Feuerbach, “*felsefenin sonlu, maddi dünya ile başlaması gerektiğinde ısrar eder*” ve yalnızca bu yolla, soyutlanarak idealize edilmiş kavramsallaştırmaların neden olduğu yabancılaşmanın üstesinden gelinebileceğine inanır.

Yabancılaşmanın üstesinden gelmek için, ilk başta soyutlamanın, aslında neyin gerçek olduğunu belirlemenin tek yöntemi olan ampirizmin zıt kutbunda olduğu kabul etmek şarttır. Soyutlanmış insan, gerçek zaman ve mekanın dışındayken, ampirik olarak anlaşılan insan ise uzay ve zamana yerleştirilmiş bir bireydir. Feuerbach, şunları kaydeder: “Kendi içinde *pasif ilkesi* olmayan bir felsefe, varoluşu *zamandan bağımsız*, varlığı *süresiz*, niteliği *duyusuz*, özü *özsüz* ve yaşamı *yaşamsız*, et ve kandan yoksun olarak fikreden bir felsefe - genel olarak saltık olana benzeyen böyle bir felsefe, tamamen tek taraflı bir felsefedir ve tam karşısında *zorunlu olarak* ampirizm vardır (PTRP. 4 - orijinal italik).

Dolayısıyla, ampirizmin zıt kutbundan üretilen soyutlama, felsefi bir yanıştan ibarettir. Feuerbach (PTRP. 3 - orijinal italik) şöyle der: “Kuramsal felsefenin bugüne kadarki soyuttan somuta ve idealden gerçeğe giden süreci, çarpık bir yöntemdir. İnsanlar bu şekilde *gerçeğe, objektif* realiteye asla ulaşamazlar, bilakis yalnızca *kendi soyutlamalarını gerçekleştirirler*.”

Bununla birlikte, soyutlamayla savaşmak için, sıradan gerçeklik karşısındaki çekiciliğini teslim etmek gerekir. Soyutlamanın entelektüel bir cazibesi olduğuna işaret eden Feuerbach’ın (PTRP. 3 - orijinal italik) bu konudaki yorumu şöyledir: “Olanı, *olduğu şey olarak* ifade etmek, diğer bir deyişle, gerçekte olanı *doğru bir şekilde* ifade etmek, *üstünkörü/sığ görünmektedir*. Olanı, *böyle olmayan olarak* ifade etmek, diğer bir deyişle, gerçekte olanı *yanlış ve çarpık bir şekilde* ifade etmek, *çok derin/bilgece görünmektedir*”.

Bu, bir kez anlaşıldıktan sonra, deneysel gerçeklik soyutlamaya karşı yeniden değer kazanabilir. Hasılı, farkındalığa ulaşmış düşünür, ikincisini birincinin lehine reddedebilir ve böylece kendisini gerçekten anlayarak, soyutlanmış bir insan kavramından - yani bir insan formundan - daha aşağı hissettiği yabancılaşma durumunu sona erdirebilir. Feuerbach’a (PTRP. 3 – orijinal italik) göre birey, şunu kavrayabilirse ancak gerçeği amaçlayan felsefeyle işteğal edebilir: “Teorik felsefe tüm saptamalar, formlar, kategoriler veya başka isimlerle de değinilebilen bu mutlak olandan sıyrılıp, sonlu ve ampirik alana çıktığında, sonlu olanın *gerçek özünü, hakiki sonsuzu* ve felsefenin *gerçek ve esas gizlerini* tam olarak kapsamış olur.

³ (Feuerbach 1983: 156-171).

Birey, sözde soyutlanmış bir gerçeklik yerine, “[d]oğruluk, yalınlık ve kesinli[ğın] gerçek felsefenin yapısal işaretleri” olduğunu görecektir (Feuerbach PTRP. 3 - orijinal italik). Yani, birey felsefi düşüncenin odağıdır ve bu nedenle soyutlamalar yadsınmalıdır.

Bu şekilde bir kendini kavrayış, soyut insan kadar gizemli görülme bile, sonuçta kendisi olmasını sağlar. Feuerbach'ın vurguladığı üzere, soyutlanmış bir forma karşı kendini daha düşük hissettiği için, “asla gerçek ruhsal özgürlüğe kavuşama[yacak]” olan birey, ancak bu soyutlamadan kendini kurtardığı anda gerçekliği bilebilir: “Yalnızca nesnel gerçeklikleriyle şeylerin ve özlerin sezgisi, insanı özgür ve tüm önyargılardan arınmış kılar” (PTRP. 3 - orijinal italik). Üstelik “tüm önyargılardan arınmış” olmakla, gerçekte olduğu şey için kendi kendisini takdir edebilir. Artık içinde soyutlamanın neden olduğu derin zayıflatıcı bir yabancılaşma hissi olmayacağından, bu da, kendisiyle sahte bir ilişkiden ziyade gerçek bir ilişki kurmasına imkan verecektir.

Büyülü Dağ'da bu husus portre konusu ile ortaya çıkmaktadır. Portre, Hans Castorp'a büyükbabasının idealize edilmiş bir görünümünü sunar, ancak bu durum gerçek büyükbabanın zihninden uzaklaşmasına yol açar. Zira Hans Castorp için, özellikle de “yıllar sonra yetişkin adam”lık hatırlarında “sahici ve özgün olan” imge “yaşlı adamın gündelik” ya da gerçek dünyadaki “görünüşü”ne değil, fakat portreye benziyor (Mann 2011: 38). Bu şekilde işlevsel olan portre, Hans Castorp'u, kendisini sevmiş olan, etten ve kandan gerçek bir insanın anısından uzaklaştırır. Romanda belirtildiği gibi (Mann 2011: 39), Hans Castorp gerçek “günlük” Hans Lorenz Castorp'u “bir tür geçici büyükbaba” olarak görmektedir. Onun yerine, portredeki son derece ulaşılmaz “otantik büyükbaba” görüntüsü var. Hans'a, “çok daha yakışıklı ve inandırıcı” (Mann 2011: 38) geldiğinden kusursuzluk içeren, aynı zamanda, atasının itibarına ulaşamayacağı hissi verdiği için kendisini yetersiz bulmasına ve dolayısıyla yabancılaşmasına neden olan bir insan formu sunar.

Bu bağlamda portre, özenerek kendini daha iyi bir birey haline getirebileceği olumlu bir sembol olmaktan çok, “büyükbabasının gerçek kusursuzluğu”nu (Mann 2011: 39) temsil etmekte ve bu yüzden Hans'ın, bu ulaşılmaz temsil yerine büyükbabasının realitesine odaklansaydı kendine sağlayabileceği özsaygısına zarar verme gücüne sahiptir.

Sonuç

Bu makale, Platon'un felsefesindeki gibi idealize edilmiş bir insan kavramının/formunun yabancılaştırıcı potansiyeli olduğunu göstermeye çalıştı. Bu çerçevede kısaca Platon'un öğretisine ve aynı zamanda, Platon'u kendisinin “akıl hocası” (Widdows 82) olarak tanımlayan bir modern dönem filozofu olan Iris Murdoch'un düşüncesine bakıldı. Çalışma, iddia ettiği argümanı Feuerbach'ın felsefesi üzerinden gösterdi. Feuerbach'ın yabancılaşma yaklaşımı, *Büyülü Dağ* romanındaki, ana karakterin sahip olduğu ve büyükbabasının gündelik halini yansıtmayacak şekilde tasvir eden bir portre ile ilgili bölümüne uygulandı. Böylece, büyükbabasının gerçek anılarını gölgede bırakan bu resmin, Hans Castorp'u gerçek yakınından uzaklaştırabildiği ve bunun neticesinde özgüvenini zayıflatabildiği gösterilmeye çalışıldı.

Makaleyi sonlandırmadan önce, Platon ile Feuerbach'ın karşılaştırılmasının, aslında sanatın kendisini tartışmaya açtığını belirtmek gerekir. Ahlakî açıdan ne tür bir sanat geliştiricidir? Platon'un sanatçılara karşı tutumu, bu çalışmanın ana metninde zaten belirtti. Kendisi de bir sanatçı olan filozof Murdoch (2015: 93) ise, Platon'un “sanatı, gerçeği bozan,

bir kurmaca ya da teselli kaynağı olarak görmüş” olmasını eleştirir.⁴ Öte yandan Platon, ideal hale getirmek için sanatı sansürlemeyi tercih eder. Örneğin, *Devlet*'inde (Platon 2016: 80) saygı duyduğunu açıkça beyan ettiği Homeros'un karakterleri tasvir etme tarzını sorunlu bulur. Örneğin, Homeros'un “[b]ir o yanına yatıyor, bir bu yanına; bir yüzükoyun yere kapanıyor, bir sırtüstü (...) Külleri iki eliyle yerden alıp döküyor başına” (Platon 2016: 77) gibi sözlerle, arkadaşı Patroklos'un ölümü dolayısıyla kederle acı çeken kahraman ve “Tanrıça oğlu Akhilleus”u tasvir edişini, “ağlatıp sızlatmamalı onu” diyerek sertçe eleştirir. Bilakis, “[y]iğit bir adam kendi gibi yiğit bir dostunun ölümünü korkunç görmez” diyen Platon için o, ideal bir kahraman olarak betimlenmelidir.

Doğrusu, Platon ideal insan kavramını tesis etme sürecinde (2016: 82-83 - italikler bana ait), şair ve masalcıların, insanlar üstüne doğru dürüst konuşmadıklarına dikkat çekerek, “eğri insanları mutlu, doğruları ise mutsuz” gösterdiklerini ileri sürdükten sonra, bu tür sanatçıların kusurlu gerçek insanları betimleyen “sözlerini söyletmemeli; bunun tam tersini gösteren masallar anlatmalarını istemeliyiz” ifadeleriyle yasakçı tutumunu açıkça ortaya koyar. İdealleştirilmiş hikayeler, “söylenecek sözler” olurken, gerçekçi insan tasvirleri ise, erdem aşılması gereken kişilere “söylenmeyecek sözler”dir. Bu tarzda, betimlenen kahramanlar insan Formunu yansıtacak ve Platon için ahlakî olarak kabul edilebilir hale gelecektir.

Bununla birlikte, ahlakî meselelerle Platon gibi derinden ilgilenen bir yazar ve düşünür olan Thomas Mann'ın, Feuerbachçı olarak nitelendirilebilecek, tam tersi bir yaklaşım içinde olduğu öne sürülebilir. Mann, karakterlerini idealleştirmek yerine, romanlarında bilhassa kusurlu insan karakterleri çizer ve bunları bize o şekilde sunarken, kendimizi nispeten daha değersiz bulmamızın da önüne geçmiş olur, zira böyle bir tarzla, yabancılaşmanın zayıflatan etkilerinden muzdarip olmaz, özsaygımızı koruruz. Sonuç olarak Mann, insanı gerçekte olduğu gibi tasvir ederek, ahlaki gelişmenin dayandığı özsaygının korunmasına olanak sağlar.

Etik Beyan

“Platonik Formlar ve Yabancılaşma: Thomas Mann'ın Büyülü Dağ'ına Analitik Bakış” adlı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; ULAKBİM TR DİZİN 2020 ölçütlerine göre çalışmada etik kurul onayını gerektiren herhangi bir veri toplama ihtiyacı duyulmamıştır.

Kaynakça

- Dore, Fatma (2012). “Devlet'teki Bir Yasağa İtiraz: Iris Murdoch ve Platon'un Sanatçı Görüşüne İtirazı.” *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2): 53-71.
- Freifeld, Alice-Bergmann, Peter vd. (1998). “East Europe Reads Nietzsche”. *East European Monographs*. New York: Columbia University Press.
- Feuerbach, Ludwig (1983). “Provisional Theses for the Reformation of Philosophy”. *The Young Hegelians: An Anthology*. ed. L.S. Stepelevich. Cambridge University Press. 156-171. <http://users.sussex.ac.uk/~sefd0/tx/pt.htm> [14.07.2019].

⁴ Bu, Murdoch'un Platon'dan ayrıldığı en önemli noktadır. Murdoch (2015: 95), platonik bir perspektiften bakmak yerine, sanatın “hayal dünyasını zenginleştirip ona yeni imkânlar sunarak, dünyaya bakışı sorgulatabi[leceğini]” düşünür. Widdows'un (2005: 126), bu konuda şunları söyler: “Murdoch için sanat gerçekten bir ahlak öğretmenidir; ahlakî olma yolunu gösterir ve ahlakî olarak nasıl ilerleneceğine yardımcı olur.” Murdoch, Platon ve Sanat hakkında daha fazla bilgi için bkz. Dore (2012).

- Feuerbach, Ludwig (2008). *Hristiyanlığın Özü*. Çev. Oğuz Özügül. İstanbul: Say Yayınları.
- Huemer, Michael (2016). *Approaching Infinity*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Kaufmann, Walter A. (1961). *Philosophic Classics: Bacon to Kant*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Mann, Thomas (2011). *Büyülü Dağ*. Çev. İris Kantemir. İstanbul: Can Yayınları.
- Melling, David J. (1990). *Understanding Plato*. Oxford: Oxford University Press.
- Murdoch, Iris (1971). *The Sovereignty of Good*. Abingdon: Routledge.
- Murdoch, Iris (2015). *İyinin Egemenliği*. Çev. T. Gülal. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Platon (2012). *Phaidon*. Çev. N. Kalaycı. İstanbul: Kabcacı Yayınları.
- Platon (2016). *Devlet*. Çev. S. Eyuboğlu-M. A. Cimcoz. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Singer, Peter (1992). "Marx". *Great Political Thinkers*. Ed. Keith Thomas. Oxford: Oxford University Press. 361-446.
- Van Abbe, Derek (1953). "Germany-Bismarck or Beethoven?" *The Australian Quarterly*, 25 (3): 65-80. <https://www.jstor.org/stable/i40059540> [05.08.2019].
- Wessell, Eva (2004). "Hans Castorp and Germany", *A Companion to the Works of Thomas Mann*. Ed. Herbert Lehnert, Eva Wessell. New York: Camden House.
- Widdows, Heather (2005). *The Moral Vision of Iris Murdoch*. Hampshire: Ashgate.